

Z kroniki Instytutu Zachodniego

WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW INSTYTUTU ZACHODNIEGO

Dnia 6 grudnia 1960 r. w Sali Malinowej Pałacu Działyńskich przy Starym Rynku 78/79 w Poznaniu odbyło się Walne Zebranie Członków Instytutu Zachodniego.

Obecni: Barciński Florian, Biskup Marian, Chojnacki Władysław, Czekański Jan, Deresiewicz Janusz, Dulczewski Zygmunt, Frieske Józef, Głowacki Włodzimierz, Grygier Tadeusz, Jakóbczyk Witold, Janowicz Zbigniew, Kaczmarczyk Zdzisław, Kamiński Andrzej Józef, Klafkowski Alfons, Kofta Maria, Kolańczyk Kazimierz, Kokot Józef, Kowalenko Władysław, Krasuski Jerzy, Kubiak Stanisław, Kwiatek Józef, Labuda Gerard, Lesiński Henryk, Lutman Roman, Markiewicz Władysław, Matuszewski Józef, Męclewski Edmund, Miedziński Florian, Myśliński Kazimierz, Ncwak Zdzisław, Pajewski Janusz, Piwarski Kazimierz, Pollak Roman, Pospieszalski Karol Marian, Rogala Władysław, Rogalski Aleksander, Rudnicki Mikołaj, Sauter Wiesław, Szaniecki Michał, Serwański Edward, Silnicki Tadeusz, Skurpski Hieronim, Ślaski Kazimierz, Sosnowski Kirył, Lehr-Spławiński Tadeusz, Suchocki Mieczysław, Tymieniecki Kazimierz, Walczak Antoni, Waszak Stanisław, Weyman Stefan, Wielopolski Alfred, Wiewióra Bolesław, Wojciechowska Maria, Wojciechowski Marian, Wyslouch Seweryn, Zabrocki Ludwik, Zajchowska Stanisława, Ziółkowski Janusz.

Usprawiedliwili nieobecność: Antoniewicz Włodzimierz, Biedrawina Emilia, Bocheński Antoni, Bukowski Andrzej, Cieślak Tadeusz, Cyprian Tadeusz, Dąbrowski Jan, Gieysztor Aleksander, Gluck Leopold, Golachowski Stefan, Hubert Julian, Izydorczyk Jan, Jabłoński Henryk, Jamka Rudolf, Kochański Witold, Koraszewski Jacek, Leśnodorski Bogusław, Manteuffel Tadeusz, Matysik Stanisław, Mitkowski Józef, Ncwakowski Stefan, Olszewicz Bolesław, Pelczar Marian, Pollak Michał, Popiołek Kazimierz, Sawicka Stanisława, Skubiszewski Krzysztof, Sułowski Zygmunt, Szymiczek Franciszek, Wąsicki Jan, Wierczyński Stefan, Winiewicz Józef, Ziółcki Roman.

Zaproszeni goście: MSZ — Barankiewicz, Wydz. Kultury WRN Poznań — Wojciechowska, TRZZ Poznań — Prętki, Polskie Radio Poznań — Lipińska, ZAP — red. red. Kraszewski, Zaborowski, „Gazeta Poznańska” — Mikołajski, „Głos Wielkopolski” — Hryniewicz.

Porządek dzienny zebrania był następujący:

1. Zagajenie i wybór przewodniczącego Walnego Zebrania.
2. Odczytanie protokołu z Walnego Zebrania z dn. 28 XI 1959 r.
3. Sprawozdanie Kuratorium i Dyrekcji IZ z działalności naukowej, wydawniczej i organizacyjnej IZ od 1 XI 1959 do 31 X 1960.
4. Sprawozdanie finansowe za rok 1959.
5. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
6. Dyskusja nad sprawozdaniami.
7. Powzięcie uchwały o udzieleniu Dyrekcji IZ absolutorium za działalność w okresie sprawozdawczym.
8. Plan prac naukowych i badawczych na rok 1960 i 1961.
9. Preliminarz budżetowy na rok 1960 i 1961.

10. Dyskusja nad przedstawionym planem i preliminarzem budżetowym na 1960 i 1961 r.
11. Wybory: uzupełniający wybór członka Kuratorium IZ, członków Komisji Rewizyjnej oraz nowych członków Instytutu.
12. Wolne wnioski.

1) Zebranie otworzył o godzinie 10.30 prezes Kuratorium IZ prof. dr K. Piwarski, który objąwszy przewodnictwo na sekretarzy Walnego Zebrania powołał: mgra Józefa Muszyńskiego i mgra Władysława Tomaszewskiego.

Prof. K. Piwarski podkreślił, że rok miniony w działalności Instytutu Zachodniego był okresem dużych osiągnięć naukowych, wydawniczych i organizacyjnych, czego wyrazem m. in. jest uzyskanie przez IZ nowych pomieszczeń oraz duże sukcesy wydawnictw obcojęzycznych. W imieniu Kuratorium IZ prof. Piwarski wyraził Dyrekcji słowa uznania i życzył dalszych sukcesów w przyszłości.

2) Na wniosek przewodniczącego zebrani zatwierdzili protokół z Walnego Zebrania z dn. 28 XI 1959 r., ogłoszony w całości w „Przeglądzie Zachodnim” nr 6/1959.

3) i 8) Sprawozdania Kuratorium IZ i Dyrekcji z działalności naukowej, wydawniczej i organizacyjnej IZ w okresie od 1 XI 1959 r. do 31 X 1960 r. zostały wydane w osobnej broszurze i udostępnione uprzednio uczestnikom Walnego Zebrania, stąd postanowiono zrezygnować z odczytywania ogłoszonych sprawozdań. Dyrektor IZ prof. G. Labuda omówił najważniejsze problemy działalności IZ oraz nakreślił plany prac naukowych i badawczych.

Omawiając sprawy ogólnorganizacyjne prof. G. Labuda przedstawił sytuację finansową Instytutu, który opiera swą działalność głównie na pomocy Polskiej Akademii Nauk.

Z kolei prof. Labuda omówił współpracę IZ z innymi placówkami naukowymi i społecznymi oraz organami władz terenowych. Serdeczny stosunek cechuje zwłaszcza współpracę Instytutu z Uniwersytetem im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Wyraziło się to szczególnie w przekazaniu przez Uniwersytet części swych możliwości wydawniczych na rzecz IZ. W związku z tym prof. Labuda wyraził podziękowanie Rektorowi UAM.

Osobne podziękowanie złożył Dyrektor IZ Prezydium Rady Narodowej m. Poznania w osobach jej przewodniczącego Frąckowiaka i wiceprzewodniczącego E. Krzymienia za nader życzliwe ustosunkowanie się do potrzeb lokalowych Instytutu oraz Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu za pomoc finansową przy realizowaniu planów wydawniczych.

Owocnie rozwija się współpraca z TRZZ, głównie z jego Radą Naukową, z którą w roku sprawozdawczym uzgodniono zakres problematyki badawczej. Niektóre sesje i konferencje naukowe związane ze sprawami Ziem Zachodnich organizowano przy pomocy Rady Naczelnej TRZZ.

Instytut nawiązał ścisłą współpracę z Polskim Instytutem Spraw Międzynarodowych, a szczególnie z jego Komitetem Koordynacyjnym Badań Niemcoznawczych, w którego działalności biorą udział pracownicy IZ.

Pomyślnie rozwijają się także kontakty IZ z naukowcami państw obozu socjalistycznego, przede wszystkim z ośrodkami badawczymi ZSRR, ČSRS i NRD.

W dalszym ciągu swego przemówienia prof. G. Labuda podkreślił celowość utworzenia Komisji Koordynacyjnej Instytutów Ziem Zachodnich. Pismo obcojęzyczne pt. „Polish Western Affairs”, którego pierwszy numer ukazał się w roku sprawozdawczym, jest właśnie rezultatem prac tej Komisji. Także z jej inicjatywy rozpoczęto szereg prac o charakterze bibliograficznym.

Jednym z istotnych przejawów działalności IZ były sesje i konferencje naukowe organizowane w minionym roku sprawozdawczym. Szczególne znaczenie miała sesja naukowa poświęcona sprawom szkolnictwa i roli nauczyciela na Ziemach

Zachodnich. Na sesji tej wysunięto projekt, by w r. 1962 zorganizować podobną sesję poświęconą głównie szkolnictwu wyższemu.

Sesja Jubileuszowa zwołana w maju 1960 r. z okazji 15-lecia istnienia Instytutu Zachodniego była nie tylko próbą omówienia węzłowych zagadnień Ziemi Zachodnich, ale zarazem stała się wyrazem uznania władz i społeczeństwa polskiego dla osiągnięć Instytutu.

Z innych konferencji naukowych prof. Labuda wymienił konferencję bibliograficzną zorganizowaną staraniem dra W. Chojnackiego oraz konferencję poświęconą historii Polonii w Niemczech zorganizowaną staraniem prof. T. Cieślaka i J. Wąsickiego z ramienia Komisji Polonii Zagranicznej przy Komitecie Kultury Współczesnej PAN.

W roku przysyłym projektuje się zwołanie sesji poświęconych współpracy polsko-czeskosłowackiej w okresie II wojny światowej, początków okupacji hitlerowskiej w Polsce oraz problemom socjograficznym woj. zielonogórskiego.

Wielu pracowników IZ w roku sprawozdawczym brało udział w pracach Studium Pomorzoznacznego w Koszalinie, utworzonego staraniem miejscowego środowiska. Pomyślny przebieg i wyniki tego Studium są w poważnym stopniu zasługą doc. K. Ślaskiego.

Odzwierciedleniem prac badawczo-naukowych IZ jest przede wszystkim „Przegląd Zachodni”. Po ogólnym scharakteryzowaniu profilu pisma prof. Labuda zaznaczył, że w roku sprawozdawczym ukazał się jeden zeszyt PZ poświęcony w całości problematyce czeskosłowackiej. Również i w latach następnych projektuje się wydawanie raz do roku takiego zeszytu, a także numeru poświęconego problematyce morskiej. Dyrektor IZ podziękował drowi M. Suchockiemu za jego ofiarną pracę przy redagowaniu organu IZ.

Po omówieniu działalności IZ w zakresie wydawnictw zwartych w roku minionym, prof. Labuda przedstawił plan wydawniczy IZ na rok 1961. W roku tym przewiduje się m. in. wydanie pracy zbiorowej obejmującej studia socjograficzne z terenu woj. zielonogórskiego (pod red. dra Z. Dulczewskiego), studia z dziejów Powstania Wielkopolskiego 1918—1919 (pod red. prof. Z. Kaczmarczyka), pracy T. Cypriana i J. Sawickiego — o wyrokach przed Najwyższym Trybunałem Narodowym, B. Miśkiewicza — o obronie polskiej granicy zachodniej w okresie wczesnofeudalnym, pracę W. Kawałca poświęconą rozwojowi ekonomicznemu Ziemi Zachodnich, W. Kowalenki omawiającą tajne nauczanie na Uniwersytecie Ziemi Zachodnich w latach 1940—1944, B. Wiewióry — o uznaniu zmian terytorialnych w prawie międzynarodowym oraz fototypiczne wydanie dzieła Gizewiusza z r. 1848 — „Die polnische Sprachfrage in Preussen”.

Wymienione prace nie wyczerpują całości zamierzeń wydawniczych, są one jednak reprezentatywne dla profilu działalności IZ. Ogólnie plan wydawniczy na r. 1961 obejmuje około 360 ark. wydawniczych (w tym „Przegląd Zachodni” około 140 ark. wyd.).

W części szczegółowej swego sprawozdania prof. Labuda scharakteryzował obszernie działalność poszczególnych sekcji i komórek Instytutu Zachodniego.

W zakończeniu swego przemówienia prof. Labuda prosił, ażeby Walne Zebranie choremu dyrektorowi M. Pollakowi przekazało podziękowanie za jego wkład pracy od 1947 r. do chwili obecnej. Wniosek ten zebrani przyjęli jednomyślnie.

Podsumowując sprawozdanie Dyrektor IZ stwierdził, że Instytut Zachodni jest w dużym stopniu typem nowoczesnego instytutu naukowego, który opierając się na dużym zespole członków, aktywnie współpracujących z Instytutem, prowadzi swą działalność naukową we własnych komórkach badawczych. Jego dotychczasowe osiągnięcia są wynikiem ofiarnej pracy wszystkich pracowników oraz wielkiej życzliwości władz i społeczeństwa polskiego.

W imieniu Dyrekcji IZ prof. Labuda złożył podziękowanie Kuratorium IZ, a zwłaszcza prof. K. Piwarskiemu, za okazywaną Dyrekcji pomoc i radę.

4) i 9) W zastępstwie wicedyrektora Michała Pollaka mgr J. Bartosik szczegółowiej omówił sprawozdanie finansowe za rok 1959, które zawarte jest w broszurze przesłanej uprzednio członkom Instytutu.

Uzasadnił on poszczególne pozycje wpływów i wydatków w preliminarzu budżetowym na 1960 r. zatwierdzonym w maju br. przez PAN. Omawiając preliminarz budżetowy IZ na rok 1961, przedstawiony w lipcu br. Polskiej Akademii Nauk, uzasadnił pewien wzrost wydatków w porównaniu z 1960 r. spowodowany projektowanym zwiększeniem liczby pracowników naukowych, znaczniejszym powiększeniem funduszu bezosobowego płac (honoraria autorskie), wydatków na wydawnictwa, a także wydatków administracyjno-gospodarczych (m. in. znacznie wyższe komorne i świadczenia za nowe pomieszczenia). W każdym razie, podobnie jak w latach ubiegłych, wydatki na działalność naukowo-badawczą i wydawniczą wynoszą 80%, a administracyjno-gospodarcze 20% preliminarza.

5) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej IZ odczytał doc. S. Weyman, przewodniczący Komisji. Komisja Rewizyjna na posiedzeniu w dniu 30 IX 1960 r. zbadała i zatwierdziła sprawozdanie finansowe Dyrekcji oraz bilans na dzień 31 grudnia 1959 r. Komisja Rewizyjna, biorąc pod uwagę całość działalności finansowej Instytutu w roku 1959, postanowiła przedłożyć Walnemu Zebraniu Członków Instytutu Zachodniego wniosek o udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium z działalności w roku 1959.

10) Przewodniczący zebrania otworzył dyskusję nad przedstawionymi sprawozdaniami i planami działalności IZ.

Prof. J. Pajewski podkreślił zasługi dyrektora IZ prof. G. Labudy jako współautora osiągnięć naukowych Instytutu Zachodniego oraz jego serdeczny stosunek do wszystkich pracowników.

Dr J. Kokot postulował, by problematykę niemiecką ujmować w aspekcie ogólnym i uwzględniać możliwości przyjęcia naszego stanowiska na Zachodzie. Wydawnictwa przeznaczone dla zagranicy winny być zaopatrzone w krótkie streszczenia, uwzględniające pewne nawyki czytelników zagranicznych.

Dyskutant podkreślił, że pilną koniecznością jest nawiązanie współpracy z naukowcami polskimi przebywającymi na emigracji. Współpraca taka umożliwi m. in. popularyzację wydawnictw polskich za granicą. Dr Kokot zakomunikował o sugestii wymiany dokumentów dotyczących zbrodni hitlerowskich wysuniętej przez ośrodek uniwersytecki Stanford (USA).

Dyskutant podkreślił na zakończenie, że kolportaż publikacji polskich za granicą pozostawia wiele do życzenia. Do tej samej sprawy nawiązał w swym wystąpieniu dr A. J. Kamiński, wykazując na kilku przykładach skutki nieznamości wydawnictw Instytutu (np. pracy K. M. Pospieszalskiego, Sprawa 58 000 Volksdeutschów).

Mgr W. Głowacki poparł zdanie dra J. Kokota odnośnie do rozpowszechniania wydawnictw IZ za granicą.

Dyskutant jest zdania, że w „Przeglądzie Zachodnim” publikuje się zbyt mało artykułów syntetycznych, że sprawozdanie dyrektora IZ nie zarysowało też perspektyw rozwoju Instytutu.

Dyr. T. Grygier zauważył, że IZ winien więcej uwagi poświęcać ziemiom nadbałtyckim, zwłaszcza Warmii i Mazurom.

Dyr. R. Lutman podkreślił z uznaniem, że IZ posiada własną kadrę naukową, przez co może podejmować wszelkie prace naukowo-badawcze nad zagadnieniami pozostającymi w jego zainteresowaniach.

Zdaniem dyr. Lutmana wyniki działalności Komisji Koordynacyjnej Instytutów

Ziem Zachodnich nie są jeszcze w pełni zadowolające. Również „PWA” winno w szerszym zakresie uwzględniać prace powstałe w innych instytutach.

Na głosy w dyskusji odpowiedział prof. G. Labuda, który uznał konieczność szerszej popularyzacji wydawnictw polskich z granicą oraz nawiązania współpracy z ośrodkami polonijnymi (postulat dra Kokota). Odpowiadając na zarzut, że IZ zbyt mało zajmuje się problemami ziem nadbałtyckich prof. Labuda zaznaczył, iż tereny te pozostają zasadniczo w kręgu zainteresowań badawczych Instytutu Bałtyckiego. O perspektywach pracy IZ była mowa na konferencji jubileuszowej IZ w maju 1960 r., dlatego też w obecnym sprawozdaniu sprawy te nie zostały poruszone.

7) Przewodniczący poddał pod głosowanie następujące wnioski:

1. Wniosek Komisji Rewizyjnej IZ o przyjęcie sprawozdania Komisji Rewizyjnej i udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium z działalności w okresie sprawozdawczym.
2. Przyjęcie sprawozdania Dyrekcji IZ z działalności naukowo-badawczej i wydawniczej za okres 1 XI 1959 do 31 X 1960 r. oraz zatwierdzenie planu badawczo-naukowego i wydawniczego na rok 1961.
3. Przyjęcie do zatwierdzającej wiadomości sprawozdania finansowego IZ za rok 1959.
4. Uchwalenie uaktualnionego preliminarza budżetowego IZ na rok 1960 oraz projektu preliminarza na r. 1961.

Wszystkie powyższe wnioski zostały przez zebranych uchwalone jednomyślnie.

11) Przewodniczący zebrania prof. K. Piwarski zgłosił wniosek, ażeby na członka Kuratorium IZ powołać prof. Stefana Żółkiewskiego. Wniosek ten zebrani przyjęli przez aklamację.

Z kolei prof. K. Myśliński zaproponował następujących kandydatów na członków Komisji Rewizyjnej na rok 1960/1961: 1. prof. Kazimierz Kolańczyk, 2. doc. Władysław Markiewicz, 3. adw. Jacek Nikisch, 4. doc. Kazimierz Śląski, 5. doc. Stefan Weyman.

Listę tę przyjęto jednomyślnie.

Dyrektor IZ prof. G. Labuda zaproponował listę nowych członków Instytutu Zachodniego:

1. dr E. Krzymień — Poznań, 2. M. Pachucki — Poznań, 3. red. Z. Szumowski — Poznań, 4. dyr. T. Musioł — Opole, 5. mgr B. Dopierała — Szczecin, 6. dr B. Drewniak — Koszalin, 7. doc. J. Popkiewicz — Wrocław, 8. red. T. Kraszewski — Poznań, 9. red. J. Zaborowski — Warszawa.

Listę tę zebrani zatwierdzili jednomyślnie.

12) Ponieważ żadnych wolnych wniosków nie złożono, przewodniczący zamknął Walne Zebranie dziękując uczestnikom za wzięcie udziału w obradach.

Posiedzenie Kuratorium I.Z. W dniu 5 grudnia 1960 r. odbyło się posiedzenie Kuratorium pod przewodnictwem prezesa prof. K. Piwarskiego. Omówiono sprawy związane z Walnym Zebraniem członków Instytutu w dniu 6 grudnia 1960 r. Ponadto Kuratorium przyjęło do wiadomości sprawozdanie Dyrekcji w sprawach wydawniczych, lokalowych, finansowych Instytutu oraz konferencji naukowych dotyczących Polonii Zagranicznej (Niemcy) i koordynacji prac bibliograficznych. Kuratorium ustaliło także listę nowych człon-

ków Instytutu, skład Komisji Rewizyjnej oraz nowego członka Kuratorium IZ dla uchwalenia przez Walne Zebranie.

Kuratorium wyraziło na koniec pełne uznanie dla pracy Dyrekcji IZ.

„Polskie Ziemie Zachodnie” w języku włoskim. W końcu r. 1960 wydana została w Rzymie w języku włoskim praca „Polskie Ziemie Zachodnie” pt. I Territori Occidentali della Polonia. W ten sposób znana książka IZ doczekała się już czwartego tłumaczenia w ślad za angielskim, francuskim, niemieckim.

Wizyty gości zagranicznych w I.Z.
W dniach od 22 do 29 listopada 1960 r. bawił w Instytucie Zachodnim p. Jaroslav Strnad z Ustavu pro Mezinarodni Politiku a Ekonomii w Pradze dla zapoznania się z pracami Instytutu Zachodniego w zakresie współczesnej problematyki niemieckiej.

*

W dniu 12 grudnia br. przybyli do Instytutu Zachodniego pracownicy naukowi z Deutsches Institut für Zeitgeschichte w Berlinie ob. Gerard Ar-

nold, kierownik Działu wydawnictw, oraz ob. Heinz Sander, z-ca dyrektora, zainteresowani zagadnieniami stosunków polsko-niemieckich w dobie najnowszej.

*

Nagroda Prezydium PRN w Jeleniej Górze. W związku z konkursem na najlepszą pracę publicystyczną, popularyzującą zagadnienia terenu jeleniogórskiego, Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Jeleniej Górze przyznało III nagrodę Wojciechowi Staszewskiemu za publikacje w „Przeglądzie Zachodnim”.

